

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Барни Марти Юрїївни,

доктора економічних наук, професора, першого проректора, Львівського торговельно-економічного університету Центральної спілки споживчих товариств України, м. Львів

на дисертаційну роботу

Мардус Наталії Юрїївни

на тему "Стратегічні орієнтири забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів", представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність теми дослідження.

Визначення стратегічних орієнтирів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів є безумовно актуальним питанням в контексті економічної спрямованості внутрішнього ринку України з Європейським співтовариством, що вимагає комплексного дослідження пріоритетних напрямів і перспектив подальшого удосконалення важелів регулювання національного ринкового механізму та стратегічного забезпечення внутрішнього ринку в умовах відкритості внутрішнього ринку товарів для світового ринку. Враховуючи динамічні зміни у процесі функціонування національної економіки, нестабільну політичну ситуацію, різноманіття і диспропорції стану і розвитку регіонів України, зрозуміло, що питання визначення стратегічних напрямків забезпечення внутрішнього ринку товарів з урахуванням високої регіональної диференціації в Україні за окремими показниками є вкрай своєчасним та актуальним завданням.

З огляду на це, представлене наукове дослідження, що має на меті обґрунтування теоретичних і методологічних засад, розробку практичних рекомендацій щодо управління розвитком внутрішнього ринку товарів в Україні за умов відкритості національної економіки, спрямованих на створення конкурентоспроможності національної економіки за рахунок стратегічного забезпечення розвитку внутрішнього ринку, є своєчасним і важливим, зокрема і для стратегічної адаптації концептуальних засад щодо забезпечення розвитку внутрішнього ринку в Україні на основі стратегічних орієнтирів.

2. Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалась відповідно до науково-дослідних напрямів роботи Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за темами: «Удосконалення теорії, методології та організації фінансово-економічного аналізу в контексті забезпечення стратегічного розвитку» (номер держ. реєстрації 0117U004813), «Формування адаптивної системи управління підприємством в кризових умовах

господарювання» (номер держ. реєстрації 0117U004812), ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури" «Вдосконалення обліково-аналітичної інформації в управлінні економічними процесами» (номер держ. реєстрації 0116U000778).

3. Оцінка змісту та ступеню обґрунтованості наукової новизни, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження.

Робота складається з 5 розділів, в яких дисертантка вирішує поставлену наукову проблему.

У *першому розділі «Теоретичні засади дослідження внутрішнього ринку товарів»* авторкою розглянуто та опрацьовано теоретичні засади внутрішнього ринку і дана сутнісна характеристика ринку як економічної категорії (стор. 33-42) та його класифікація (стор. 43-49), систематизовано елементи внутрішнього ринку товарів та встановлено їх взаємозв'язок (рис. 1.2. стор. 51), сформовано категоріально-понятійний апарат (стор. 53-60) та концепцію дослідження внутрішнього ринку товарів (стор. 61-92).

Другий розділ «Методологічні аспекти забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів» визначає концептуально-методологічні підходи до дослідження проблем забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів України, з приводу чого сформовано класифікацію товарів у відповідності до рівня та сфери їх застосування (рис. 1.5., стор. 71), надана класифікація товарів з позицій макроекономіки (рис. 1.6., стор. 73), сформовано класифікацію і доповнено ознакою за характером кінцевого використання з виокремленням товарів виробничого призначення та товарів споживчого попиту (рис. 1.6, стор. 73). Крім того, додано класифікаційну ознаку «за значимістю для національного господарства» згідно якої виділено товари з високою, середньою або низькою валовою доданою вартістю (стор. 73-74). Також у даному розділі надана сутнісна характеристика розвитку та його видових проявів на внутрішньому ринку товарів (стор. 96-100), сформовано класифікацію постулатів розвитку об'єктів та систем та визначено відповідність процесів, що протікають на внутрішньому ринку товарів, постулатам розвитку (стор. 108-110), побудовано класифікацію видових проявів розвитку за різними ознаками, в якій класифікаційні ознаки розташовані згідно їхньої відповідності постулатам розвитку, що дозволило доповнити їх перелік класифікаційною ознакою «основа для забезпечення» (стор. 116-118), сформовано методологічний підхід до забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, який поєднує методичний базис, систему та стратегію забезпечення та містить теоретичну, методичну та практичну компоненти (стор. 121-125), сформовано принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 126-130) та розглянуто систему забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 138-149), систематизовано та згруповано властивості системи забезпечення (стор. 150-155).

У *третьому розділі «Інформаційна база дослідження розвитку внутрішнього ринку товарів»* здійснено збір та аналітичну обробку даних щодо кількісних та якісних параметрів функціонування внутрішнього ринку товарів (стор. 159-189), структури та структурних зрушень на внутрішньому ринку товарів (стор. 190-209) та умов здійснення товарно-грошових операцій

(стор. 209-237), сформовано змістовне наповнення інформаційної бази дослідження внутрішнього ринку товарів (стор. 238-239).

У четвертому розділі «**Оцінювання стану та розвитку внутрішнього ринку товарів України та його прогнозування**» сформовано методологічний апарат оцінки стану та розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 242-243), який поєднує в собі методи оцінювання стану внутрішнього ринку товарів (стор. 245-252) та методи оцінювання розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 253-259), що передбачені відповідними методичними підходами, здійснено оцінювання стану внутрішнього ринку товарів України (стор. 259-279) і його розвитку за останні роки (стор. 280-312) та побудовано модель для прогнозування зміни стану внутрішнього ринку залежно від значень узагальнюючих коефіцієнтів розвитку функціонального, структурного та факторно-зумовленого характеру (стор. 308-309).

У п'ятому розділі «**Формування стратегічних орієнтирів розвитку внутрішнього ринку товарів**» здійснено оцінку впливу зовнішніх факторів на розвиток внутрішнього ринку товарів (стор. 312-338) на основі розробленого та апробованого підходу до оцінки впливу зовнішніх факторів на розвиток внутрішнього ринку товарів (стор. 314-338), запропоновано підхід до прогнозування розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 340), здійснено прогнозування показників розвитку внутрішнього ринку (стор. 341-369) розроблено дескриптивну модель забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 372-374), здійснено структурування стратегічного забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 374-376), побудовано методичний підхід до забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 377-378), побудовано систему забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (стор. 378-380), запропоновано класифікацію стратегії забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів залежно від домінування в ній тих чи інших векторів забезпечення (стор. 381-384), та розроблено стратегію забезпечення внутрішнього ринку товарів (стор. 385-386). У рамках цього розділу було також визначено прогнозовану зміну стану внутрішнього ринку за песимістичним та оптимістичним сценаріями за умови реалізації стратегії (стор. 390-391).

Основним науковим завданням дисертаційного дослідження є розробка концептуальних і теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо функціонування внутрішнього ринку товарів та забезпечення його розвитку, а також визначенню основних тенденцій і суперечностей цих процесів.

Висновки автора сформульовані чітко та логічно, впливають з результатів дослідження. Вони відображають суть і новизну розроблених і представлених до захисту наукових положень та практичних рекомендацій.

4. Наукова новизна отриманих результатів.

Основними результатами, що мають наукову новизну і характеризують особистий внесок автора.

Вперше запропоновано використання показників стратегічного орієнтування за векторами розвитку відповідно до їх розподілу за домінуванням, визначення яких базується на розрахунку відстані від передового рубежу (як кількості балів, що лишилися до досягнення

найбільшого з можливих значень узагальнювального індикатора стану внутрішнього ринку товарів, на основі даних про поточну ситуацію) та бар'єра подолання ризику (відображає складність досягнення запланованих змін з урахуванням ризику ймовірних втрат та обчислюється як різниця між прогнозними значеннями узагальнювального коефіцієнта розвитку внутрішнього ринку товарів за оптимістичним і песимістичним сценаріями), що надає змогу обрати вид стратегії забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів відповідно до умов, що склалися (підрозділ 5.3, стор. 384-390 дисертації і стор. 24-25 автореферату).

Вперше сформовано методологічний підхід до забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, що включає теоретичну, методичну й практичну компоненти та поєднує понятійно-категоріальний апарат, принципи забезпечення розвитку, методичні підходи до побудови класифікації ринків, оцінювання стану й розвитку внутрішнього ринку товарів, оцінювання впливу факторів зовнішнього середовища на коефіцієнт розвитку внутрішнього ринку та забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, надає змогу науково обґрунтувати напрями вирішення поставленої наукової проблеми, що знаходить практичне застосування в системі та стратегії забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (підрозділ 2.3 стор. 122 дисертації і стор. 13 автореферату).

Вперше запропоновано концепцію дослідження внутрішнього ринку товарів, яка сформована на поєднанні статичного та динамічного аспектів дослідження й передбачає вивчення параметрів його функціонування, структури, умов здійснення товарно-грошового обміну, а також зміни цих параметрів, що надає змогу оцінити стан внутрішнього ринку товарів та його розвиток (підрозділ 1.3, стор. 88-91, стор. 11 автореферату).

Вперше обґрунтовано методичний підхід до забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, що передбачає формування системи забезпечення, а також розробку та реалізацію стратегії забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, вибір виду якої надає змогу на основі врахування показників стратегічного орієнтування прийняти обґрунтоване рішення щодо визначення стратегічних ініціатив і досягти запланованої зміни коефіцієнтів розвитку внутрішнього ринку товарів та поставлених цілей забезпечення (підрозділ 5.3, стор. 347-383 дисертації і стор. 27 автореферату).

Удосконалено змістове наповнення інформаційної бази дослідження внутрішнього ринку товарів, згідно якого інформаційна база має включати дві складові, що призначені для дослідження стану та розвитку внутрішнього ринку товарів, інформація в яких структурована залежно від характеру показників, з використанням яких здійснюється оцінка, завдяки чому стає можливим виділення блоків інформаційної бази за функціональними, структурними та факторно-обумовленими характеристиками ринку товарів, представлення зібраної інформації в найбільш сприятливому вигляді для подальшого дослідження та спрощення процедури оцінки розвитку внутрішнього ринку товарів (підрозділ 3.3, стор. 209-239 дисертації і стор. 15-16 автореферату).

Удосконалено методичний підхід до оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на коефіцієнт розвитку внутрішнього ринку, що ґрунтується на використанні комбінованого методу та передбачає сполучення СТЕП – аналізу, індексного методу, варіаційного, кореляційного аналізу та матричного методу, та дозволяє визначити пріоритетність врахування окремих факторів зовнішнього середовища з точки зору забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (підрозділ 5.1, стор. 313-314 дисертації і стор. 21-22 автореферату).

Удосконалено послідовність прогнозування коефіцієнтів розвитку внутрішнього ринку товарів, що ґрунтується на використанні методів ковзної середньої та аналітичного вирівнювання та дозволяє врахувати при визначенні прогнозних значень коефіцієнтів розвитку внутрішнього ринку товарів вплив факторів зовнішнього середовища та на цій основі встановити прогнозну зміну показників стану внутрішнього ринку товарів (підрозділ 5.2, стор. 339-341 дисертації і стор. 22 автореферату).

Удосконалено підхід до побудови класифікації ринків, що, на відміну від інших, формується на системно-структурній основі з урахуванням принципу підпорядкованості, згідно якого всі ознаки, що використовуються для дослідження ринку, поділені на первинні та вторинні, які в свою чергу конкретизуються за укрупненими ознаками з метою уникнення їх дублювання, що дає змогу виокремити в якості первинних ознак «характер об'єкту продажу» та «масштаб ринку або географічне положення» та в подальшому дослідженні провести деталізацію видів ринку, який був обраний за первинною ознакою (підрозділ 1.1, стор. 48-49 дисертації і стор. 10 автореферату).

Удосконалено будову системи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, яка складається з споживної, формуючої, реалізуючої та підтримуючої частин, поєднання та взаємодія яких дають змогу розробити стратегію забезпечення розвитку, спрямовану на вирішення відокремленої проблеми або певного комплексу проблем, притаманних поточному стану внутрішнього ринку товарів (підрозділ 5.3, стор. 377-379 дисертації і стор. 27 автореферату).

Удосконалено класифікацію видів розвитку, в якій класифікаційні ознаки розташовані згідно їхньої відповідності постулатам розвитку, що дозволило доповнити їх перелік класифікаційною ознакою «базис забезпечення змін», розподіл за якою передбачає виділення пропорційного (відбувається на основі існуючої структури внутрішнього ринку товарів), та трансформаційного (відбувається на основі докорінної перебудови тобто трансформації внутрішнього ринку і передбачає зміну існуючої структури ринку та переліку елементів ринку) розвитку та дозволяє з врахуванням його виду прийняти більш обґрунтовані рішення щодо його забезпечення (підрозділ 2.1, стор. 99-118 дисертації і стор. 12 автореферату).

Удосконалено побудову дескриптивної моделі забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, яка відображає етапи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів з притаманними їм методами та результатами, що можуть бути досягнуті завдяки їх виконанню та дозволяє найбільш точно відтворити сутність забезпечення розвитку як багато-ітераційного процесу,

кінцевою метою якого є досягнення запланованої зміни коефіцієнтів розвитку внутрішнього ринку товарів, що дасть змогу покращити його стан в майбутньому (підрозділ 5.3, стор. 371-372 дисертації і стор. 26 автореферату).

Удосконалено перелік видових проявів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, що включає забезпечення умов конкурентного середовища, функціонально-структурне, інфраструктурне, регулятивне забезпечення, поєднання яких дозволяє створити умови для розвитку внутрішнього ринку товарів (підрозділ 5.3, стор. 373-375 дисертації і стор. 26 автореферату).

Набув подальшого розвитку методологічний апарат оцінювання стану та розвитку внутрішнього ринку товарів, що передбачає органічне поєднання методичних підходів до оцінки стану внутрішнього ринку товарів та розвитку внутрішнього ринку товарів, які ґрунтуються на використанні широкого кола методів оцінки та дозволяють врахувати статичний та динамічний аспекти внутрішнього ринку товарів у їхньому взаємозв'язку (підрозділ 4.1, стор. 242-259 дисертації і стор. 17-18 автореферату).

Набули подальшого розвитку постулати розвитку, використання яких дає змогу привести у відповідність (поєднати) теоретичні, методологічні та практичні аспекти забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів та до яких відносяться наступні: розвиток передбачає наявність певних змін (кількісного та/або якісного характеру); завдяки розвитку відбувається перехід об'єкта (системи) з одного стану у інший, більш досконалий; процес розвитку обумовлюється дією зовнішніх та внутрішніх факторів; розвиток є циклічним процесом, що відбувається нерівномірно; завдяки розвитку підвищується життєздатність системи та її спроможність чинити опір дестабілізуючому впливу середовища; розвиток має бути керованим, щоб зберегти цілісність і стійкість системи (підрозділ 2.1, стор. 105-109 дисертації і стор. 12 автореферату).

Набуло подальшого розвитку визначення розвитку внутрішнього ринку товарів під яким, розуміють процес функціональних, структурних та факторно-обумовлюючих змін на внутрішньому ринку, що відбуваються під впливом факторів зовнішнього середовища. Керуючись цим визначенням стає можливим обґрунтування переліку показників, що характеризують стан та розвиток внутрішнього ринку товарів (підрозділ 2.1, стор. 109-110 дисертації і стор. 12 автореферату).

Набуло подальшого розвитку поняття забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, яке базується на певній методології забезпечення, та дозволяє розглядати його в контексті формування системи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, впровадження якої спрямовано на створення відповідних умов щодо здійснення товарно-грошового обігу і захисту внутрішнього ринку від зовнішніх загроз, що дає змогу розробити стратегію забезпечення внутрішнього ринку товарів (підрозділ 2.2, стор. 122-124 дисертації і стор. 13 автореферату).

Узагальнення та розвиток теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку внутрішнього ринку Україні в умовах трансформації національної економіки дають підстави зробити

висновок про наукове значення дисертаційної роботи. Отримані результати дослідження свідчать про притаманність дисертації ознак достовірності наукової новизни та в сукупності спрямовані на вирішення важливої економічної проблеми – формування сучасної ефективної системи стратегічного управління забезпечення розвитком внутрішнього ринку товарів.

5. Достовірність і практична значущість одержаних результатів.

Повнота, достовірність і обґрунтованість отриманих результатів не викликає сумнівів. Надійність отриманих результатів і висновків забезпечується використанням сучасної наукової і матеріальної бази, адекватністю теоретичних і дослідних даних, які підтверджуються провадженнями практичних розробок авторки в органах державної влади, місцевого самоврядування, що підтверджено відповідними довідками про впровадження, зокрема, практичні рекомендації щодо визначення стратегічних орієнтирів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів використано в роботі департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 01-25/1189 від 14.03.2020 р.), структурними підрозділами департаменту економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 435/0/31-20 від 13.03.2020 р.), виконавчим органом ради міста Мелітополя і Мелітопольського району з питань забезпечення економічного розвитку регіону (довідка про впровадження № 02-36/291-3 від 01.06.2020 р.), відділом інформації та організації роботи Дніпропетровської торгово-промислової палати (довідка про впровадження № 242/1-07 від 16.03.2020 р.), Науково-дослідним центром індустріальних проблем розвитку НАН України (довідка про впровадження № 05/57 від 03.06.2020 р.).

Теоретичні розробки дисертаційної роботи використовуються в навчально-методичному процесі та науково-дослідній роботі, зокрема: застосування в освітньому процесі Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" при підготовці бакалаврів та магістрів при викладанні навчальних дисциплін "Економічний аналіз", "Маркетингові дослідження", "Основи наукових досліджень", "Державне та регіональне управління", «Методи прийняття управлінських рішень» (акт про впровадження від 08.04.2020 р.).

6. Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам.

Дисертація є самостійною науковою працею, яка містить отримані особисто результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Наукові розробки, висновки й пропозиції, що містяться в роботі, одержані авторкою особисто. Основний зміст дисертації викладено на 401 сторінках комп'ютерного тексту. Повний обсяг роботи становить 455 сторінок і охоплює 108 рисунків, 79 таблиць, та додатки на 24 сторінках. Список використаних джерел складається із 287 найменувань на 29 сторінках.

Зміст і структура дисертації і автореферату в цілому відповідають встановленим вимогам щодо докторських дисертацій.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи. Автореферат є ідентичним дисертації за структурою та висновками.

7. Повнота викладу основних результатів у наукових виданнях.

Основні результати дисертаційної роботи викладено у 42 наукових працях, із них: 1 одноосібна монографія, 1 колективна монографія у зарубіжному виданні, 30 статей у наукових фахових виданнях України, у т. ч. 24 статей у виданнях включені до міжнародних наукометричних баз даних; 10 тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій – 47,61 др. арк., з них особисто автору належать – 46,22 др. арк.

Таким чином, автором дотримані вимоги МОН України щодо кількості публікацій, повноти опублікованих результатів тим, що містяться в дисертації і виносяться автором на захист, апробованості її основних положень, ідентичності автореферату і дисертації.

8. Дискусійні положення та зауваження за змістом дисертації.

Не применшуючи значення наукового доробку Мардус Н.Ю., необхідно звернути увагу на деякі положення дисертаційної роботи, які, на мій погляд, мають дискусійний характер, містять недоліки чи потребують додаткового обґрунтування:

1. По тексту дисертації наведено відображення виокремлення в якості первинних ознак ринку ознаки «характер об'єкту продажу» і «масштаб ринку або географічне положення» (табл 1.6., стор. 49), де авторка завдяки використанню принципу підпорядкованості виокремила в класифікації ринків такі первинні класифікаційні ознаки як «характер об'єкту продажу» і «масштаб ринку або географічне положення», і якщо з тексту дисертації зрозуміло, що стало підґрунтям до виокремлення ознаки «масштаб ринку або географічне положення», то виокремлення класифікаційної ознаки ринків за ознакою «характер об'єкту продажу» потребує уточнення.

2. У дослідженні процесу товарно-грошових відносин (стор. 75-80) авторкою здійснено дослідження умов здійснення товарно-грошового обміну на внутрішньому ринку товарів, який має вплив на структуру ринку, його кон'юнктури та інфраструктуру. Але, на наш погляд, такі напрацювання як процес появи та еволюції грошей є зайвим і недоречними, з огляду на тему дослідження. Більш доцільним було би дослідити питання функцій грошей в умовах минулого і сьогодення в період постійних змін і перетворень і доповнити своє бачення даної проблеми в сучасних умовах економіки.

3. На стор. 81-82 дисертації авторкою не знайшли належного обґрунтування по тексту дисертаційного дослідження напрацювання таких елементів ринку, як інфраструктура внутрішнього ринку товарів та суб'єкти, що є на внутрішньому ринку товарів (стор. 82-83).

4. У дисертації приділено належної уваги вивченню досвіду щодо забезпечення розвитку внутрішнього ринку в країнах з перехідною економікою, таких наприклад, як Угорщина, Польща, Словаччина, Чехії, Болгарії та інші країни, що мали постсоціалістичне минуле, що могло бути доцільним з точки зору отримання досвіду у питаннях становлення і розвитку національної економіки, зокрема внутрішнього ринку товарів.

5. На стор 315 тексту дисертації авторкою запропоновано в якості політичних факторів узяти ті, що використовуються для розрахунку Світових показників управління (The Worldwide Governance Indicators), але це питання є

дискусійним, з урахуванням того факту, що відносно індексу WGI дані показники піддаються критиці. Так, наприклад, існує думка серед фахівців, що даний композитний індекс на відміну від статистичних показників є вкрай суб'єктивними і оцінюється не стільки сама якість державного управління, як процеси політичного управління в країні, що підвищує ризик зміщення рейтингових оцінок.

6. При розгляді понятійного апарату між визначеннями, що сформовані окремими науковцями, які ґрунтуються на постулатах розвитку (стор. 101-107) авторкою доцільно було би зробити аналіз дефініцій поняття розвитку і навести критичну оцінку дефініцій, які можуть виникнути при аналізі підходів різних авторів-вчених, що було б більш наочно та інформативно при побудові думки автора щодо розуміння розвитку.

7. На стор. 107 авторка стверджує, що під розвитком потрібно розуміти циклічний процес змін якісного та / або кількісного характеру, зумовлених дією внутрішніх та зовнішніх факторів, що сприяють переходу об'єкта (системи) з одного стану в інший, підвищенню життєздатності системи та її спроможності чинити опір руйнівним впливам середовища, а також потребує належного керування задля збереження цілісності та стійкості даного об'єкта або системи.

Доцільним було би навести бачення авторки щодо належного керування об'єктом або системою задля збереження їх цілісності та стійкості (наприклад структурно-логічну схему) з відображенням інформаційної взаємодії між суб'єктами управління задля забезпечення сприятливого забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

8. На стор. 133 авторкою сформовано нормативно-правову базу, що стосується окремих елементів внутрішнього ринку товарів. Зокрема, мова йде про: законодавство в сфері регулювання внутрішнього виробництва товарів; законодавство щодо контролю за якістю товарів; законодавство в сфері захисту прав споживачів; законодавство, що регулює правила здійснення товарообмінних операцій; законодавство в сфері захисту економічної конкуренції; законодавство щодо цінового регулювання; законодавство щодо формування ринкової інфраструктури; законодавство щодо державного регулювання розвитку внутрішнього ринку тощо. Якщо би авторка вказала на конкретно існуючу нормативно-правову базу з зазначенням регламентуючих і регулюючих нормативно-правових документів, то доробок автора був би ціннішим.

Тим не менше, висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Мардус Н.Ю., яка є самостійним дослідженням з актуальної проблеми стратегічного забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів в умовах існуючих диспропорцій та структурних деформації ринкових відносин та зниження конкурентоспроможності національної економіки.

9. Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам.

Дисертаційна робота, яку виконала Мардус Наталія Юріївна на тему “Стратегічні орієнтири забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів”, є цілісною і завершеною науковою працею, яка має значення для управління розвитком на рівні національною економікою. Авторкою вирішена важлива

наукова проблема, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад функціонування внутрішнього ринку товарів та розробленні стратегічних орієнтирів забезпечення його розвитку. Отримані нові науково-практичні результати є вагомим внеском у розвиток науки “Економіка та управління національним господарством”.

Науковий рівень виконаного дослідження та зміст роботи свідчать про добру обізнаність автора з темою, володіння методичним інструментарієм, вміння надати критичну оцінку значному масиву наукової інформації.

Вищезазначене дає підстави констатувати, що дисертаційна робота Мардус Наталії Юріївни “Стратегічні орієнтири забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів” за якістю дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їхньою практичною цінністю відповідає вимогам пп. 10, 12-14 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ №656 від 19.08.2015, №1159 від 30.12.2015 та № 567 від 27.07.2016), які висуваються до докторських дисертацій, а її автор Мардус Наталія Юріївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
перший проректор,
Львівський торговельно-економічний
університет Центральної спілки
споживчих товариств України, м. Львів**

М. Ю. Барна